

Krigstider i Majorna

Kriget kommer

Man var van vid "Hesa Fredrik" på måndagar kl. 15 i Göteborg under krigstiden. Men fredagen den 12 april klockan 5.11 år 1940 väcktes Göteborgarna "på fel tid" av tjutande sirener. Tisdagen den 9 april hade tyskarna marscherat in i Danmark kl. halv fem på morgonen. I gryningen hade de samma dag angripit Norge med flyg och flotta. Var det vår tur nu? Fönster slogs upp och man undrade vad som var på gång. Det var ingen vanlig beredskapsövning denna gång. Det var ett riktigt flyglarm.

Många skrämda göteborgare lämnade i hast sina hem. Vi i 23:an på Slottsskogsgatan skulle tre trappor ned i "skyddsrummet" d.v.s. i husets källare. Men så långt hann vi aldrig. Redan efter tretton minuter ljöd signalen "faran över".

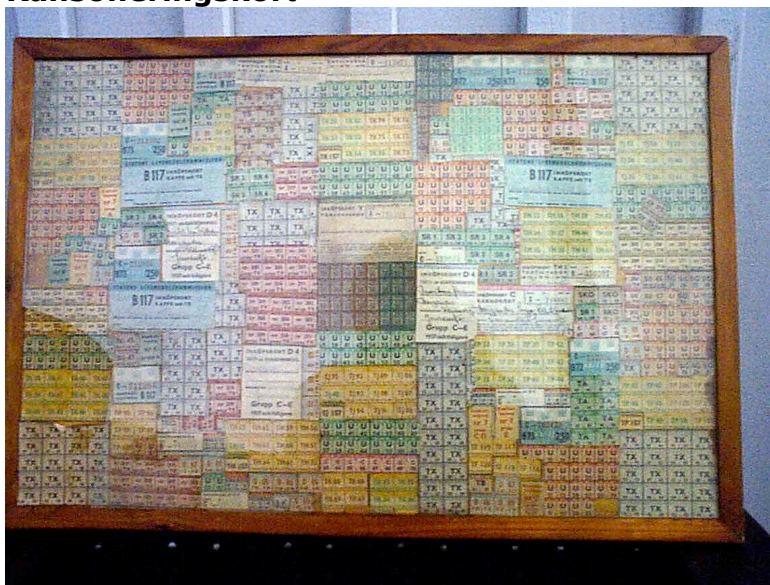
Flyglarmet utlöste dock en mängd aktiviteter i Göteborg. I gryningen den 11 april rullade gamla bussar, lastbilar och privatbilar över till Hisingen för att ställas upp på flygfältet. Invasion från luften skulle hindras. Poliserna fick bära stålhelmar. Mörkläggningspappret började vi unga förstå att något allvarligt var på gång. Än mer när det blev tal om evakuering av oss barn från staden till landsbygden. Kriget hade kommit till Majorna.

Minnesbilder

Vad minns en 10-åring från kriget. Han minns de vuxnas oro lyssnande vid radioapparaterna, mörkläggningspappret av lägenheten, skyddsrummen och sandsäckarna utanför källarfönstren. Han minns hur mamma hamstrade grönt, orostat kaffe i säck på vinden. Hur man hämtade mat från farföräldragården i Förlanda. Plockande med och byte av ransoneringskort. Väntan på de få båtarna som kom med bananer, apelsiner och fikon. När barnfamiljerna fick handla några bananer blev det fest. Han minns att närliggande Gröna vallen fylldes av vedtravar.

Många gånger de åren kom vi att se strålkastarljus och lysraketer utöver stan från våra fönster och också höra luftvärnseld. Det var spännande för en 10-åring men ändå förstod man inte riktigt innebörden, allvaret. Föräldrarna "skyddade" oss genom att inte tala om ruskigheterna ute i världen. Radion lyssnade vi barn inte mycket på och tidningar var vi för unga för att intresseras av.

Ransoneringskort

Det mesta i matväg ransonerades och man fick ransoneringskort, som klipptes vid inköp.

Men tiden gick och man hann bli 14 år innan freden kom. Insikten om ofreden växte, Men samtidigt insikten att inget fick förfaras. Man lagade och lappade kläderna och halvsulade skorna. Källsortering fanns inte men man samlade kapsyler och tidningar. Lastbilar körde runt och hämtade det insamlade med melodin "papperspolkan går".

Evakuering

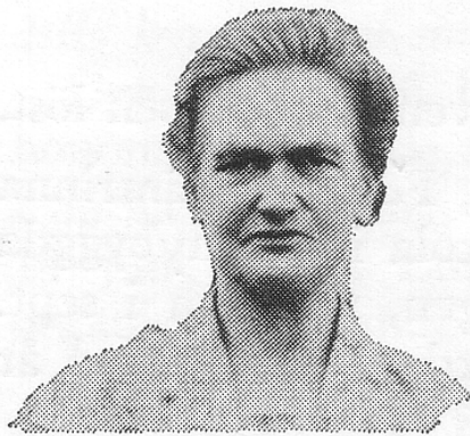
I en hast beslöts att vi, min bror Sixten och jag, skulle evakueras. Sixten till Lilla Ryr, Tjuvkil – ett sommarhem för oss några år. Sixten var 5 år då och jag 9 år.

Jag till farföräldrahemmet Gränshult i Förlanda socken i Halland. Vår bil, som far ännu fått använda p.g.a. firman, packades med barn och kläder och vi begav oss till fars hemtrakter. Vi togs väl om hand av farmor Emma, farbror Helmer och faster Astrid. Sällskap fick vi också av vår kusin Elin Kristina och fostersonen i huset Sture.

Skolgång under kriget

När "kriget kom till Majorna" i april 1940 gick jag i tredje klass i Kungsladugårdsskolan. Jag evakuerades till Gränshult. Sixten hamnade på Lilla Ryr i Tjuvkil där vi varit sommarbarn.

Jag skulle fortsätta skolgången i Förlanda kyrkskola. Det var samma skola som min far och farbröder gått i som barn – och för samme lärare, Anders Rygren (tjänstgjorde 1916 – 1943)!

Ida Karlsson

Anders Rygren

I kyrkskolan var det för eleverna annandagsundervisning och tre klasser undervisades samtidigt (C-skola). Som tredjeklassare gick jag tillsammans med fjärde och femteklassare och kände mig tämligen bortkommen i sammanhanget. Vi gick i skolan tisdag, torsdag och lördag kl. 9 – 15. B-skola, d.v.s. undervisning varje dag, infördes höstterminen 1944 samtidigt lades Olleträ skola ned och klasserna 5 och 6 undervisades i kyrkskolan och klasserna 3 och 4 i Helleviks skola, som tidigare varit småskola.

Min bortkommenhet blev inte bättre av att läroplanen var gammalmodig sett ur stadsbarnets synvinkel. Luthers lilla katekes rabblades och traggades mest varje dag och jag som aldrig ens sett

en katekes. Vad som fastställts i stämmobeslut 1922 gällde fortfarande 1940. ...

Tillbaka i krigets Majorna

Det blev inte så många månader i Gränshult, Efter sommaren 1940 åter till skolan i Göteborg – Kungsladugårdsskolans fjärde klass. Min mor hade ambitionen att jag skulle utbilda mig vidare, vid läroverket i Majorna. På våren 1941 var det anmälan och "mönstring" av de sökande vid läroverket. Rektor Idefors satt vid ett bord i aulan och jag och mor stod i kö med många sökande. Höstterminens betyg var med för granskning av behörighet. Det var inte lysande. Bl. a hade jag B-minus i geografi vilket rektor noterade men understruket med rött är betygen i Modersmål BA och Räkning och geometri BA-plus. Så jag antogs och kunde börja min "vandring" i läroverket hösten 1941. Då hade faktiskt betyget blivit mycket bättre (kanske pga att jag sökt till läroverket). BA i allt förutom B i Historia, välskrivning, sång och slöjd. Jag var inget ljushuvud direkt utan medelmåttan i klassen.

Beredskapen

Av kriget märkte vi ungdomar inte värst mycket. Det var spännande med vedupplag på Gröna Vallen minns jag och en del Hesa Fredriks när flygplan närmade sig Göteborg. Då var det att gå ner i "skyddsrummet" i källaren. Vi hade också fönstren täckta för att inte "fienden" skulle se oss. Ett tag var också far inkallad i det militära och bilen fick inte användas. Men som sagt var jag mest involverad i skolarbetet och att rasta vår stövare med hjälp av cykeln. Vi fick inte mycket information om vad som hände i världen

Far var en tid inkallad för militärtjänst "någonstans i Sverige". Det var i Dalsland fick vi veta senare.

Hemmet

Vi klarade mathållningen bra med kontakterna i Gränshult trots ransoneringskort. Vad som producerades på en lantgård fick vi ta del av. På något sätt hade mor också fått tag på kaffeböner. De var orostade och fanns i en liren säck på vinden. Charles, min vän, och jag plockade ibland mäsägg ute på ett av hans släkts sommarställen i närheten av Torslanda. Det gjordes pannkakor av dem.

Skolan

Skolarbetet fungerade som vanligt. Under större delen av kriget gick jag på läroverket i Majorna. Lärarna där var många tysklandsvänliga. När flyglarm gick var alla inte så tappra utan ofta förts iväg till skyddsrum. På morgonbönerna talade rektor Idefors om kriget bl. a. med dikten "Det eviga" av Essais Tegner:

*Väl formar den starke med svärdet sin värld,
Väl flyga som örnar hans rykten;
Men någon gång brytes det vandrande svärd
Och örnnarna fällas i flykten.*

*Vad våldet må skapa är vanskligt och kort,
Det dör som en stormvind i öknen bort.*

*Men sanningen lever. Bland bilor och svärd
Lugn står hon med strålande pannan.
Hon leder igenom den nattliga värld
Och pekar alltjämt till en annan.
Det sanna är evigt: Kring himmel och jord
Genljuda från släkte till släkte dess ord.*

*Det rätta är evigt: Ej rotas där ut
Från jorden dess trampade lilja.
Erövrar det onda all världen till slut,
Så kan du det rätta dock vilja.
Förföljs det utom dig med list och våld,
Sin fristad det har i ditt bröst fördold.*

*Och viljan, som stängdes i lågande bröst,
Tar mandom, lik Gud, och blir handling.
Det rätta får armar, det sanna får röst,
Och folken stå upp till förvandling.
De offer du bragte, de faror du lopp,
De stiga som stjärnor ur Lethe opp.*

*Och dikten är icke som blommornas doft,
Som färgade bågen i skyar.
Det sköna, du bildar, är mera än stoft,
Och åldern dess anlet förnyar.
Det sköna är evigt: Med fiken håg
Vi fiska dess guldsand ur tidens våg.*

*Så fatta all sanning, så våga all rätt,
Och bilda det sköna med glädje!
De tre dö ej ut bland människors ätt,
Och till dem från tiden vi vädje.
Vad tiden dig gav må du ge igen,
Blott det eviga bor i ditt hjärta än.*

Fredden

Så kom äntligen freden 1945:
Segerdagen i maj 1945 var den dag då man runtom i världen firade [Tysklands kapitulation](#) och slutet på det [andra världskriget](#) i [Europa](#). I Europa infaller dagen den 8 maj.
[Japans kapitulation](#) innebar slutet på andra världskriget. I [USA](#) firar man både [Victory in Europe Day \(VE Day\)](#) den 8 maj och [Victory over Japan Day \(V-J Day\)](#) den 14 augusti. /Wikipedia/

För oss unga i Göteborg var det ingen direkt uppståndelse. Vardagen knogade på som vanligt.